

การศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ
พญานาคของไทยและมังกรของจีน

A COMPARATIVE STUDY OF LEGENDS AND TRADITIONS RELATED TO
THAI NAGA AND CHINESE DRAGON

โดย

Miss Wang Lijiao

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2555

วิทยานิพนธ์

การศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้อง
กับพญานาคของไทยและมังกรของจีน

A Comparative Study of Legends and Traditions Related to Thai Naga
and Chinese Dragon

ชื่อนักศึกษา

Miss Wang Lijiao

รหัสประจำตัว

534031

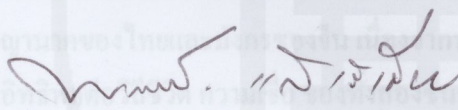
สาขาวิชา

การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ปีการศึกษา

2554

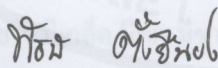
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

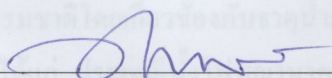
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

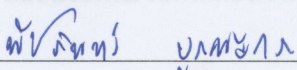
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง) จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.จรัสศรี จิรภาส)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร)

วิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน
	A Comparative Study of Legends and Traditions Related to Thai Naga and Chinese Dragon
ชื่อนักศึกษา	Miss Wang Lijiao
รหัสประจำตัว	534031
สาขาวิชา	การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง
ปีการศึกษา	2554

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์หรือลักษณะร่วมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีน ภายใต้วัตถุประสงค์หลัก 2 ด้าน คือ ศึกษาเปรียบเทียบตำนานการกำเนิดพญานาคของไทยและมังกรของจีน และศึกษาลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันของประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน เนื่องจากพญานาคกับมังกรต่างเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ ของทั้งสองชนชาติ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาติไทยและชนชาติจีน คือ พญานาคและมังกร ซึ่งเป็นสัตว์มงคลหรือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในจินตนาการของชนทั้งสองชาติที่ได้ให้การเคารพบูชา ต่างมีรูปลักษณ์ของสัตว์ต่าง ๆ รวมกันภายใต้รูปลักษณ์พื้นฐานคือ เป็นสัตว์ประเภทงูเหมือนกัน โดยพญานาคหรือนาค มีลักษณะรูปร่างลำตัวเรียวยาว อาศัยอยู่ในน้ำ สามารถเดินได้ ว่ายน้ำได้ เหาะเหินได้ และสามารถแปลงร่างได้ ส่วนใหญ่มีลำตัวสีเหลือง สีแดงและสีเขียว ส่วนมังกรมีลักษณะลำตัวยาว มีเกล็ด มีเขา มีขา มีหาง สามารถเดินได้ บินได้ และว่ายน้ำได้ มนุษย์เลื่อมใสศรัทธาและบูชาสัตว์ลึกลับดังกล่าว จึงทำให้เกิดประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ ตามมา

ด้านประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน จากการศึกษพบว่า ประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยเกี่ยวข้องกับธาตุน้ำเป็นหลัก เช่น ประเพณีเกี่ยวข้องกับพญานาคที่สัมพันธ์กับธาตุน้ำ ได้แก่ ประเพณีบั้งไฟพญานาคที่นิยมจัดในอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ประเพณีบุญบั้งไฟที่นิยมจัดในทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ประเพณีแข่งเรือที่นิยมจัดที่จังหวัดน่านหรือภาคกลาง เป็นต้น ประเพณีเกี่ยวข้องกับมังกรที่สัมพันธ์กับธาตุน้ำ ได้แก่ ประเพณีเซิมังกร และประเพณีขอฝนเดือนยี่ที่นิยมจัดทั่วทั้งประเทศ ประเพณีเผาโคมมังกรที่นิยม

จัดที่เมืองฉางหนิง มณฑลเสฉวน ประเพณีแข่งเรือมังกรซึ่งโดยทั่วไปจัดกันบริเวณตอนใต้ของจีน เป็นต้น ประเทศไทยและประเทศจีนต่างเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้น ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านจึงสัมพันธ์กับน้ำอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านจะให้ความสำคัญมากกับน้ำในแม่น้ำลำคลองและฝนที่ตกโดยธรรมชาติ น้ำและฝนสามารถช่วยในการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี พญานาคและมังกร จึงเปรียบเสมือนเทพอารักษ์หรือเรียกว่าสัญลักษณ์อันนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของพืชผลการเกษตรและกสิกรรม ซึ่งก็คือความอุดมสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตของชาวบ้านนั่นเอง

ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวกับพญานาคและมังกรนอกจากจะสัมพันธ์กับน้ำแล้ว บางประเพณียังมีความสัมพันธ์กับศาสนา หรือใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรม เพื่อให้ประเพณีนั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์และมีความสมบูรณ์เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน เช่น ประเพณีบวชนาค และประเพณีไหลเรือไฟ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญและนิยมจัดขึ้นกันในพิธีบั้งไฟพญานาค

อาจกล่าวได้ว่า ตำนานและประเพณีเป็นภาพสะท้อนของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเราสามารถเข้าถึงสังคมและวัฒนธรรมของชาติใดชาติหนึ่งได้โดยผ่านตำนานและประเพณีของชาตินั้น ตำนานและประเพณีที่มีลักษณะร่วมกันของสองชนชาติ สามารถแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมของสองชาตินั้นมีลักษณะร่วมกัน ส่วนตำนานและประเพณีที่มีลักษณะแตกต่างกันของสองชาติ ก็ย่อมแสดงให้เห็นว่าภายใต้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชนทั้งสองชาติยังมีความแตกต่างที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: ตำนาน ประเพณี พญานาคของไทย มังกรของจีน ลักษณะร่วมและความแตกต่าง

Thesis Title A Comparative Study of Legends and Traditions Related to Thai Naga and Chinese Dragon

By Miss Wang Lijiao

Identification No. 534031

Degree Master of Arts (M.A.)

Major Communicative Thai as a Second Language

Academic Year 2011

ABSTRACT

This research aims to study the relevance or similarity between Thai and Chinese cultures focusing on two objectives which are: 1) to comparatively study the legends of origin of Thai naga and Chinese dragon, and 2) to study the similarities and difference of traditions and beliefs regarding Thai naga and Chinese dragon, since they are symbols influencing ways of life of both Thai and Chinese people.

The results of the study showed that both the naga and the dragon which are Thai and Chinese cultural symbols are mix-characterized from various animals. Basically, they both are serpent-kind. The naga has a long, slender body and lives in the water. However, it can move on land and fly as well as swim. Distinguishingly, it can disguise or transform itself. Its general color is yellow, red, or green. For the Chinese dragon, its body is long and covered by scales. It also has horns, legs, and a tail. And it can walk, fly, or swim. Both Thai and Chinese people have high regard for these two sacred animals and worship them. As a consequence, traditions and beliefs relating to them are practiced for prosperity.

For traditions and beliefs regarding Thai naga and Chinese dragon, the study found that mostly they involve nature, especially water. Examples are the festival of “Naga fireballs” in Phone Phi Sai District, Nongkai Province, the festival of “Sky rocket” in the Northeastern or Isan region, and the tradition of “Boat racing” in Nan Province and the Central region of Thailand. Of Chinese traditions and beliefs, some examples are the tradition of “Dragon dances”, the tradition of “Begging for rains” in the second month organized across China, the festival of “Dragon lantern burning” in Changning City, Sichuan Province, and the festival of “Dragon boat racing” in

the Southern region of China. Both Thailand and China are agricultural countries; therefore, people have a strong tie with water, since it supports their career of farming. The naga and the dragon, so, are like the guardian deities or the symbols of agricultural fertility, which is, relatively prosperity in people lives.

Besides relating to water, some traditions and beliefs regarding the naga and the dragon are religious-involved, dealing with forming sacredness. Examples are the Buddhist ordination ceremony and the tradition of "Lantern boat floating" which is normally performed in the Naga fireballs festival.

In conclusion, the relevance and differences showing in legends, traditions, and beliefs relating to the Thai naga and Chinese dragon have shed a light on the common social and cultural background of Thai and Chinese people. As a consequence, this may encourage the better understanding and closer cooperation of two sisterhood countries.

Keywords : Legend, Tradition, Thai Naga, Chinese Dragon, Similarity and Differences

论文题目 泰国“那加”和中国“龙”传说与风俗信仰的比较研究
A Comparative Study of Legends and Traditions Related to Thai Naga
and Chinese Dragon
姓名 王利娇
学生证号 534031
专业 应用泰国语为第二语言
年份 2011

摘要

泰国“那加”和中国“龙”是泰中两国文化中的象征性动物，对两国人民的日常生活、信仰有着深远的影响。本论文的主要目的是通过研究比较泰国那加和中国龙的传说和风俗信仰的异同，从而更深入研究泰中文化的异同。

研究比较发现，泰国和中国的文化象征即那加和龙，是存在两国人民想象中的灵物，并受到两国人民的信奉。在相同的体型即蛇型下有各自的特点，那加身体细长，生活在水中，能在地上走，在水里游，在天上飞，并且可以化身，大部分为黄色、红色和绿色；龙也有着细长的体型，有鳞，有角，有脚，有尾，能在地上走，在天上飞，在水里游，人类崇拜和敬奉这两种神奇的动物，从而产生了各种风俗文化和信仰流传至今。

研究比较还发现，有关泰国那加和中国龙的风俗信仰，大部分与自然界密切相关，尤其是自然界中的水。泰国那加与自然界相关的风俗比如，泰国朗开府蓬披柿县流传的那加火球节（Naga Fire Ball）、泰国东北部流传的火箭节（Bun Bangfai Rocket Festival）、泰国难府和中部盛行的赛船活动等。中国龙与自然界相关的风俗比如，全国上下举行的舞龙和二月二祈雨习俗、四川省长宁市举行的烧龙灯活动、中国南部盛行的赛龙舟活动等。泰国和中国都是传统的农业国家，人民的生活与水有着密切的关联，人民对河中的水，天上下的雨都十分的重视，雨水可以帮助人民种植农

作物，泰国那加和中国龙，犹如农业的庇护神，给人民带来丰收，五谷丰登，安居乐业。

与那加和龙有关的风俗不仅与水密切相关，一些风俗还和宗教密切关联，或者引入宗教来助使风俗更神圣和完整从而得到人们的认同，比如出家传统仪式、传统漂灯船活动等。

可以说，传说和风俗是一个民族的社会和文化的反映，我们可以通过传说和风俗而看到其社会和文化。两个民族拥有着相似的传说和风俗，说明这两个民族在文化上有着共同点或相似处；两个民族有着不同的传说和风俗，则说明这两个民族在各自不同的生活因素下在文化上有着明显的不同点。

关键词： 传说；风俗；泰国那加；中国龙；异同